

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 glid.—kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v škočjsk.
poslopju (Bischofhof.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spro-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se tiskne en-
krat 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Vabilo na naročbo.

Ob koncu leta vljudo vabimo vse dosedanje naročnike „Slov. Gospodarja“, da se zopet naročijo za leto 1878., ter nam še skušajo novih naročnikov pridobiti. Kdor ima z čim in hoče naše podvzetje podpirati z majhnim darom, naj pristopi med deležnike tiskovnega društva, da se nadomestijo tisti udje, ktere nam je smrt pobrala; dosedanje deležnike pa prosimo, da nam še naprej zvesti ostanejo.

Deležnina znaša za celo leto **5 fl.**

Naročnina za celo leto **3 fl.**, za pol leta **1 fl. 60 kr.**, za četrt leta **80 kr.**

Naročnina se nam naj blagovoljno po poštnih nakaznicah še ta mesec pošlje, da vemo, koliko naj prve številke tiskati damo. — Napiši se naj zapišejo razločno in kdor je nov naročnik, naj to pristavi, dosedanji pa naj na nakaznico prilepijo tiskan napis.

Opravništvo „Slov. Gospodarja“.

Razsajanje Magjarov v Budimpeštu.

V nedeljo 16. dec. je v Budimpeštu, glavnem mestu Ogerske, prišlo do hude rabuke, kakoršne menda nazaj do l. 1848. ondi ni bilo. Pahnjeni turkoljub in poslanec Helfy je pozval naroden tabor, pri katerem se je imel storiti sklep, naj bi avstrijsko-ogerska vlada brž šla pobitim Turkom z vojsko na pomoč. Zbralo se je okoli 6000 ljudi. Helfy jih je nagovoril rekoč: neizrečeno veselili se smo, ko so naši bratje Turki zmagovali, sedaj pa je lev ranjen, ne smemo ga pustiti brez pomoči . . . (Glasovi: hajdmo v boj zoper Rusa, eljen (živijo) a Törek.) „Dobro, nadaljuje Helfy, pojdemo torej pred svoje ministre, naznanimo jim, naj našemu kralju (avstrijskemu cesarju) povedó, da bočemo boj zoper Rusa Turkom v pomoč“. Gromoviti eljen zadoni pri teh besedah; vse upije: hajdmo v boj, hajdmo k ministrom! Za Helfy-jem je še nekov Eötvöš množico ščeval proti ministru Andrassy-ju rekoč: Andrassy ni pravi Magjar več, ker hoče

Turkom vzeti Bosnijo in Heregovino ter pritakniti Avstriji. Poslušalci so mu prav dajali in upijali: proč z Andrassy-jem, naj gre v ruski penzijon!

Razburjena množica je med tem dokipela do 15.000 ljudi, ki so brž odbrali 25 odbornikov, jih naložili na kočije in z njimi trli pred palačo ministra Tisza-ja. Tukaj so našli vse zaprto, pred hišo pa mestnega župana z mnogimi policaji. Župan jim veli takoj raziti se, ker minuter ne more tolike množice pred sebe pustiti. To je bil ogenj v streho. Razkačena drhal se zažare v župana, ga sune raz konja, začne policaje pretepravati, kamenje pobirati, šipe pobijati, prirečene mačke ščipati, grozno tuliti, sikati, žvižgati in upijati: proč z Tiszajem, proč z Andrassyjem, boj Rusom, eljen a Törek! Hvalisani Tisza je od svojih turkoljuba pijanib rojakov dobil poredno mačkinjo muziko. Sedaj zadoni vojaško bobnanje, 2 bataljona vojakov z nasajenimi bajoneti bližata se razsajavcem. Ko ti to zapazijo, jim upade hrabro srce in jo takoj junaško pobrišejo in se razškropijo po bližnjih ulicah. No, tem vročim turkoljubom in hrabrim kričačem bi pa res najbolj pristajalo, ko bi jih do slednjega pograbili in Turkom na pomoč poslali. Bolgarska zima bi jih gotovo hitro razhladila, ruski kozaki pa jih najbolj vere naučili. Pametnejši avstrijski prebivalci bi vsaj potem mir imeli pred temi turškimi ščevalarji in bedastimi slovanožreči!

Cerkvena umetnost.

II. Sredi pretečenega stoletja vlezlo je k nam v Avstrijo ničvredno freimaureilstvo. Kmalu je sv. Cerkva pa tudi do tistih dob neoskrunjeno versko prepričanje narodov čutilo zli duh, ki je iz freimaurestva izhajal. Vsestransko začela se je borba zoper katoliško krščanstvo. Nemili nasledki zadeli so tudi cerkveno umetnost. Prvi udarec prizadajalo njej je nepričakovano naglo zatrenje samostanov in bratovščin, drugi pa posvetna izgoja mlade duhovščine. Veliko najlepših bizantinskih, romanskih in gotičkih stavb so podrli, npr. romansko cerkvo Dominikanaric v Mahren-

bergu. Mnoge so zanemarili, da so razpale n. pr. krasna gotiška cerkev v Zajcklostru. Zopet druge so ogrdili z pristavbami, ki se z poprejšnjo gledé zloga niso vjemale. Ne da se dopovedati, koliko prekrasne cerkvene sprave se je pobralo, prodalo, razneslo in pokončalo. Škoda je bila za umetnost tem večja, ker so stari umetniki izumrli, novi pa se veri sovražnega in celó posvetnega duba navzeli; vsa cerkvena umetnost je pešala in naglo propadala. Že rajni župnik č. g. Osojnik se je jezil nad neko „štola“ ter od sebe vrgel rekoč: to ni štola za sveto opravilo, to je „kravji rep“. Stare resnobne podobe so zginile in dale prostor takim, ki so le radogledne oči pasle ali pa ogledovalca osvedočavale, kako močno pokvarjen da je bil umetnikov ukus. V nekej cerkvi imajo čudno grdega sv. Roka: zlate črevlje, rudeče hlače, zveplenast lajbič, moder plašč, štrleče lasi, nizko čelo, zvečnjen nos in usta od enih dolgih ušes do drugih. Največjo gnjusobo razdrtja v sve-tišču božjem je pa naredila novošegna, cerkvenim pravilom in zaukazem nasprotujoča glasba ali muzika in petje. Skladbe za teater zložene godle so se po cerkvah, spremljane od raznih poskočnic, „maršev in tušev“. Mnogo duhovnikov in večina ljudi še te nedostojnosti prav čutila ni; še dopalo se jim je, kedar je oglar pri rani službi božji mešno pesem zakročil po napevu: „bitt' Herr Hauptmann, bitt' gar schön — Lass't mich auf Urlaub geh'n“, pri pozni pa: „Po jezeru bliz' Triglava“. Še le ko so se ljudje po francoski revoluciji in Napoleonovih bojih bili nekoliko oddehnili, začeli so tu pa tam spregledavati in zavedati se, kamo so zabredli v cerkveni umetnosti. Brž so se našli verni možje, ki so si prizadevali temu v okom prihajati po umetnijskih društvih — Kunstvereine — kojih se je več osnovalo po raznih škofijah, n. pr. v Lincu, v Pragi, v Briksenu. Najvažniše za nas je postalo umetnijsko društvo v Gradcu — christlicher Kunstverein —. To društvo že več let blagorno deluje in veliko stori po izvrstnih nasvetih pri zidanju, popravljanju in kinčanju cerkvá, kapel, altarjev, največ pa po vilo uređovanem listu: der Kirchenschmuck. Ta list zamoremo z dobro vestjo priporočiti vsem, ki imajo pri cerkvah božjih in njihovem kinču in spravi kakovih opravkov. Veliko hasnila so tudi predavauja iz zgodovine cerkvenega umetnijsva in starinoslovja, kakoršna se vršijo sedaj pri vseh duhovnicah mladim bogoslovcem v poduk, ki zlasti tistim ugaja, ki so se prej kaj risati naučili. Tako izurjeni duhovnik zamore veliko koristiti sebi in svojim faranom ter mnogo za večjo čast božjo lepega storiti ali vsaj zabraniti, da se dragi denar ne zavrže za reči, ki v cerkev, kapelo, na altar itd. nikakor ne sodijo. Nevednost je tudi tukaj najdražja reč. V našem mariborskem semenišču je prvi taka predavanja iz cerkvene umetnosti imel č. g. Davorin Trstenjak, tedajšnji gimnazijalni profesor, ki se je lepega predmeta z navdušeno spretnostjo poprijel. Za njim so isto

reč razlagali sedanji milostljivi knez in škof, sedaj je važni predmet izročén preč. g. Orožnu, kano-niku in ravnatelju semenišča. Gledé zboljšanja cerkvene muzike in petja skrbi mnogo društev, posebno pa na Nemškem osnovano društvo sv. Cecilije. Sedaj se je raztegnilo črez vso Avstrijo in šteje mnogo podružnic, n. pr. v Gradcu, Celovcu, Ljubljani, v Gorici itd. Sploh pa smemo reči, da se je tudi pri nas zadnja leta mnogo storilo za olepšanje in ozalšanje hiš božjih. Več cerkvá je bilo iz nova pozidanih n. pr. v Dobrni, Sevnici, sv. Barbari v Halozah, Frauheimu, Hajdini; druge so bile prezidane ali obokane, n. pr. sv. Barbara nižje Maribora; jako veliko jih je bilo okusno obnovljenih in izmalanih in smo pri teh priložnostih zavvedeli za več vrlih umetnikov. Priporočbe vreden je n. pr. malar na opresno, g. Broilo, pozlatar g. Čuček in drugi. Orglanje pa sploh peša in utegne močno propasti, če mu morebiti ne pomaga najnovejši ukaz ministra Stremajerja, ki veleva učiteljskim pripravnikom vadbe v cerkvenem petju in orglanju. Vendar upanja nimamo preveč!

Gospodarske stvari.

O zavarovanju proti ognju.

(Svoj in krajanom na razmišljevanje spisal Jožef Žitek, profesor v Ptujju.)

Štev.	Občina	Posestnik	Pogorel	Bil za-varo-van za	dohil odško-dovanja
1.	Šavnica	Senekovič	30. jun. 1875	400	400
2.	"	Krmek	20. aug. 1875	1300	1300
3.	g. Ivanci	Domanjko	26. okt. 1875	600	600
4.	Polica	Kaučič	20. sept. 1875	500	445
5.	Gorca	Koček	1. marca 1871	600	600
6.	"	Lenc	"	600	600
7.	"	Šimet	"	720	720
8.	"	Cvajfar	"	860	840
9.	"	Damitnar	"	1000	980
10.	"	Domanjko	"	1200	868
11—20	Cirkovci	Berančič, Freitag, dva Kajzerja, Kovačič, Napast, Pieteršnik, Tominc, Tratnik, Tréko	15. maj. 1872	9400	9400
21—28	"	Berančič, Čolan, Franges A, Medved Pernat A, Sinjo, Kampel, Salamun	"	7040	6836
29—34	"	Franges B, Napast B, Napred, Pernat B, Sola, Turkuš	"	6860	5500
35.	Dražinci	Bedrač	15. Aug. 1877	1000	988
36.	"	Gojkošek	"	720	716
37.	"	Pesek	"	400	397
38.	"	Klep	31. jul. 1876	1500	1005
39.	"	Pesek	"	300	20
40.	"	Kostenšek	15. sept. 1876	1000	933